حفاظت مالی از خانوارها در برابر هزینه‌های کمرشکن سلامت

یکی از اهداف اساسی نظام‌های سلامت، محافظت از خانوارها در برابر پیامدهای مالی ناشی از هزینه‌های سلامت است. با این حال، در ایران، مواجهه با هزینه‌های کمرشکن سلامت (Catastrophic Health Expenditures) همچنان به عنوان یک چالش جدی باقی مانده و اهداف تعیین شده در برنامه‌های توسعه محقق نشده است.

طبق تعریف سازمان جهانی بهداشت، زمانی که پرداخت‌های مستقیم از جیب خانوار برای سلامت به ۴۰ درصد یا بیشتر از ظرفیت پرداخت خانوار برسد، هزینه‌های کمرشکن سلامت رخ داده است.

یکی از چالش‌های اساسی، سهم بالای پرداخت‌های مستقیم از جیب در هزینه‌های سلامت است. هرچند برنامه‌های سیاستی مانند طرح تحول سلامت کاهش این سهم را به همراه داشته، اما همچنان نرخ مواجهه با هزینه‌های کمرشکن رو به افزایش است. تورم بالا و افزایش قیمت دارو و خدمات درمانی، فشار مضاعفی بر خانوارها وارد کرده و با وجود تاکید بر این‌که حداکثر ۳۰ درصد هزینه‌ها از جیب مردم پرداخت شود، این هدف محقق نشده است .

برای کاهش مواجهه خانوارها با هزینه‌های کمرشکن سلامت، مجموعه‌ای از اقدامات ضروری به نظر می‌رسد:

۱. تقویت پوشش بیمه‌ای و کاهش پرداخت از جیب: گسترش عمق پوشش بیمه‌های پایه و افزایش تعهدات بیمه‌گرها، به ویژه برای گروه‌های آسیب‌پذیر، از مهم‌ترین راهکارهاست. پوشش کامل‌تر هزینه داروها (همانند پوشش اخیر ۱۰۲۶ قلم داروی جدید) و خدمات ضروری می‌تواند بخش قابل توجهی از بار مالی را کاهش دهد .

۲. تامین منابع مالی پایدار: ناپایداری منابع مالی نظام سلامت، چالش اساسی در مسیر حفاظت مالی است. تخصیص کامل و به‌موقع منابع مصوب مانند بودجه ۱۴۰۵ که مجلس آن را افزایش داده، می‌تواند از تحمیل هزینه‌های ناشی از افزایش قیمت دارو و درمان به بیماران جلوگیری کند .

۳ . بازنگری در سیاست‌های حمایتی: طراحی سیاست‌های هدفمند با توجه به ویژگی‌های اجتماعی-اقتصادی خانوارها و تمرکز بر بیماری‌های پرهزینه، ضروری است. همچنین ایجاد نظام نظارتی و ارزیابی مستمر برای پایش تاثیر سیاست‌ها و اصلاح آنها پیشنهاد می‌شود .

۴. تقویت نظام ارجاع و پزشکی خانواده: ساختاردهی به تقاضا از طریق نظام ارجاع و پزشکی خانواده می‌تواند از هزینه‌های غیرضروری جلوگیری کرده و کارایی نظام سلامت را بهبود بخشد .

نتیجه‌گیری

با وجود تلاش‌های صورت گرفته، حفاظت مالی از خانوارها در برابر هزینه‌های کمرشکن سلامت در ایران با چالش جدی مواجه است. تحقق اهداف برنامه هفتم پیشرفت (کاهش سهم پرداخت از جیب به ۳۰ درصد و کاهش مواجهه خانوارها با هزینه‌های کمرشکن به ۲ درصد) نیازمند رویکردی جامع شامل تقویت پوشش بیمه‌ای، تامین منابع مالی پایدار، بازنگری سیاست‌های حمایتی و توسعه نظام ارجاع است. توجه ویژه به گروه‌های آسیب‌پذیر و بیماری‌های پرهزینه باید در اولویت سیاست‌گذاری قرار گیرد تا بتوان نظام سلامت را به سمت پوشش همگانی و عدالت در سلامت هدایت کرد.